

A LÉTRA

Alkonyat óta az utcai kerítés felé ugat a kutya.

Szokatlan a kutya viselkedése. Hajnalban, amikor az építómunkások mennek dolgozni, el sem vakkantja magát. A lépéseikről ismerheti őket, vagy az emberek otthonukból hozott szaga nyugtatja meg, és féloldadra fekve hallgatja az utca zaját.

Mi van ezzel a kutyával? Miért nyugtalanodik? Valami idegen kutya mászkálhat erre és Piciben felébresztette az ösztönét.

Lajos mester már harmadszor hagyta ott a munkát az asztalosműhelyben és nézett ki az utcára.

Sehol senki.

Ez az asszony is ilyenkor megy el bevásárolni. Miért járnak este az asszonyok a boltba?

Ahogy a mester behúzta maga után a műhelyajtót, a kutya először morgott, majd veszettül ugatni kezdett. A műhelyben beindult a fűrészgép, és a kutya mintha túl akarta volna harsogni a gépet, olyan veszettül ugatott, hogy már a szomszéd is átjött, hogy megtudakolja, miért lármázza föl a környéket a Pici.

— Pici kutya, mi van? — kérdezte a gazdája.

— Sün szagát érezheti... — mondta a szomszéd.

— Hagyja rá, szomszéd, ugasson kedvére...

Lajos mester elengedte a láncáról a kutyát, és amikor a szomszéd kinyitotta a kiskaput és menni akart, a kutya a lába között kiszaladt az utcára.

Ekkor érkezett haza az asszony.

— Jaj nekem, megszökött a Pici... Miért engedted el?

A kutya szaladt az építőhely felé. Megállt az egyik gödörnél és veszettül csaholt.

Az építőhelyről igazán nincs mit elvinni. A hatalmas gödrök mellett földhalomból mindenki vihetett, amennyit akart. Ki is van írva, hogy: „Ingyen föld”. Mégsem viszi senki.

Lajos mester a kutya után ment.

— Van ott valaki? — kérdezte a mester erélyes hangon.

Semmi válasz. A kutya nem hagyja abba. A gazdája elé, majd a gödörig futkároz és mintha mondaná, hogy ember van ott, még akkor is, ha nem jelentkezik.

— Elég legyen, mars, Pici! Ne ugass az istenségedet! Van a gödörben valaki?

Lentről nyögés hallatszott.

Lajos mester nem sokat gondolkozott, visszament az udvarba, az eperfának támasztott létrát a vállára vette és vitte az építómunkások által ásott gödörhöz. A létrát leeresztette a sötét gödörbe, és leszólt:

— Kapaszkodjon ebbe a mennyei létrába és másszon fel rajta. Ide-fent jobb az élet.

Lentről morgás, majd megint valami nyögés hallatszott.

— Másszon már fel, jó ember!

Ekkor érkezett oda Lajos mester felesége.

— Máriám, lelkem, gyere már, ember van a gödörben.

— Miért engedted ki a Picit, megszökök...

— Ne a kutyával törődj ... ember van odalenn ...
 — Hívd, hogy jöjjön fel.
 — Hívom én, Máriám, de nem jön, vagy nem akar, vagy nem bír ...
 Lemegek érte.
 — Csak azt ne ... Még kés is lehet nála és megölhet.
 — Miért ölné meg? Segíteni akarok rajta.
 — Hívd ide az Istenes Péter szomszédot, ketten jobban bírtok vele.
 Lentről jajgatás hallatszott, majd alig hallható hangon az ember a gödörből kérdezte:
 — Isten? Meg a Péter is ...
 Lajos mester lemászott a létrán.
 — Jaj! Jaj a kezem! Istenem, hát így fogadják a mennyországban az embert?
 — Naná! Elvárná, hogy azonnal feketekávéval és vörös borral traktálják. Kapaszkodjon a létrafokába, majd én felsegítem.
 — Hallgass, Pici, ne ugass!
 — Szép beszéd ... a Picikének azt mondják, ne ugass ...
 — Indulás! Fogja erősebben a létrát. Menjen már! Agyonnyom.
 Máriám, ha eléred, fogd a kezét és húzzad fölfelé.
 — Istenem, segítsenek rajtam.
 — Azt tesszük. Kapaszkodjon a létrán feljebb, még. Úgy. No, még egy kicsit.
 — Fölért a feje.
 Lajos mester a létrán fölfelé haladva segítette fel az alig mozgó embert.
 A földhányáson jobb oldalára fordult az ember és vizet kért.
 Mária asszony a fekvő ember lábát fogta, Lajos mester a hóna alá nyúlt és nehezen bevonszolták az asztalosműhelybe.
 Az ember aléltnak feküdt a heverőn.
 Lajos mester felemelte az ember fejét és megittatta.
 — Orvost kellene hívni — szól Mária.
 — Ne ... nem ... onnan jöttem ... nyögött az ember.
 — Máriám, lelkem ecetet hozzál, majd az orra alá dugjuk. Attól majd helyrejön.
 — Valamije fáj? — kérdezte az asszony.
 — Mária van velem? ... Kegyelmes élet.
 — Igen, én Mária vagyok. Feküdjön csak nyugodtan.
 — Hol van József? — kérdezte nyögve az ember.
 — En Lajos vagyok. Nincs itt semmilyen József.
 — Hová lett az asztalosműhelyből József? Mit keres itt a Lajos?
 — Ez félrebeszél. Mégiscsak szólni kellene Istenes Péternek, be kellene szállítani az embert az orvoshoz.
 — Istent meg Pétert emlegetitek ... Ők hol vannak? Hol van József, ha itt van Mária?
 — Mondtam már, hogy itt csak Lajos van.
 — Mit keresel, fiam, itt, a József asztalosműhelyében?
 — A műhely az enyém. Az adót én fizetem, amióta apámtól megörököltém.
 — Te a József fia vagy?
 — Nem. Az én apám János volt.
 — Melyik János? A keresztelő? ...
 — Nem. Az én apámat Trombitásnak hívták. Én Trombitás Lajos vagyok.
 — Értem, a Józsué-könyv szerint a trombiták és harsonák Jerikó falainál ... Értem, de hol van Péter?
 — Elment érte Mária és majd kocsin beviszik az orvoshoz a bácsit ...
 — Itt is vannak orvosok? Miért vannak itt? Nem megyek sehova. Jól érzem magam itt, József műhelyében.

— Mondtuk már, hogy nem Józsefnál, hanem nálunk, Lajoséknál van. Miért fél az orvosoktól?

— Nincs baj. Kissé még nehezen ismerem ki magam a túlvilági életben. Ki vezeti itt a nagykönyvet?

— Az adókönyvre gondol? Ja, igen tudom, hogy minden iparosnak könyvelést kell vezetni. Tudom... persze, persze. Az úr talán csak nem ellenőrizni jött.

— Fiam. Az úr jár ellenőrizni? Akkor még találkozhatok is vele. Szeretnék találkozni a feleségemmel is. Tudod, fiam, vétettem ellene. Azt mondják, én vertem agyon. Nem igaz. Verni vertem, de nem én ütöttem agyon. Bevallom, nem voltam eléggé állhatatos. Ő meg nem szeretett főzni. Mindig éheztem. Amikor meghalt, magam mostam, főztem... Megnősültem másodszer is. Nem volt áldásos az életem. Elszedte a pénzem, eladogatta a jószágjaimat. Végül is otthagytott. Amikor elköltözött tőlem, csak egy tányért, meg egy kanalat hagyott a konyhában. Még szerencse, hogy volt zsebkésem... Jött a harmadik asszony. Jó asszony volt. Allandóan etetett meg itatott. Nem tudtam én még akkor, hogy a sok italtól előnti a fejemet a vér. Vitt ő engem az orvoshoz... Nem volt rajtam segítség. Elvesztettem az eszméletemet, és többet nem is tértem egészen magamhoz... Csak a temetésemre emlékszem hamályosan vissza. Jaj! A kápolna körül, ahol fel voltam ravatalozva, rettenetes szél fújt. Fáztam... Most is fázok...

— Megkínálhatom egy pohár borral?

— Nem, köszönöm. Megfogadtam, hogy halálom után mindenben mértéktartóan élek... Milyen rettenetes nehéz volt feljutni ide azon a létrán.

— Ehes?

— Nem. Nem eszek semmit, mert az evéstől kaptam az agyvérzést... rettenetesen feszítette a fejem. Először csak úgy hangyázott, utána már a harangok zúgtak a fülemben.

— Fáj valamije?

— Nem. Most már semmi sem fáj. Könnyűnek érzem magam, mint az angyalok... szinte repülni bírnék... még nincsen szárnyam.

— Nyugodjon meg. Azonnal itt lesz Péter szomszédom és minden kívánsága teljesül.

— Kívánságom? Lenne, de miért mondjam én ezt Lajosnak, amikor Péterrel szeretnék beszélni. Péternek lenne mit mondanom, de mit kezdenék veled, Lajosom, amikor te betolakodtál József műhelyébe és magadénak valold Máriát is, holott köztudott, hogy Mária Józsefhez tartozik.

— Mindenki ahhoz tartozik, akinek a házában házasemberekként éneke, dolgoznak és gyermekeket nevelnek...

— Birtokolod a testét, a lelkét, mert a testvéri szeretet ürügyén tetted magadévá.

— Önszántából jött hozzám.

— Megkérdezted erről Máriát? Ki előtt kérdezted ezt? és kik a te kinyilatkoztatód a csalhatatlanságról?

— Nem értem, miről beszél.

— Az igazságot keresem, mert nem akarjátok érteni az igazak szavát. Szomjúhozik a testetek, lelketek...

— Hozhatok inni a bácsinak, ha szomjúhozik. Ami az igazságot illeti, elmondhatom, hogy időnként én is összezőrdülök Máriával, de különben rendben vagyunk...

— Még itt sem lennének rendben a dogok? Hát akkor hol? Nézzük csak! Hol van Péter?

— Ismeri az Istenes Pétert? Elment Mária érte.

— Mária miért nem Józsefet szolgálja?

— Mária nincsen arra rászorulva, hogy mást szolgáljon, van mindenkünk, ami egy szegény iparoscsaládnak kell...

— Van mindenetek? Azt állítod: van mindenetek? Letekintesz-e időnként a magasból, hogy lásd, mi történik a mélyben? Hol itt a lelátó?

— Milyen lelátót keres, ember?

— Szóval itt tartunk. Lajos mester azt sem tudja, hogy hol kell a mélybe nézni. Lenne mit látnia és elmondania Péternek, hogy végre az úr fülébe jutna, hogy sok a szemfényvesztő, a képmádó, a kétszínű zsrnok... a templom ismét a kereskedőké...

— Esküszöm, egyetlen szavát sem értek.

— Nem. Ez a legkönnyebb. Aki elhallgatja a bűnt és nem tesz semmit, maga is bűnös lesz. Megkérdem én Lajos mestert, miért jutottam olyan nehezen fel azon a létrán.

— Kérem nekünk ilyen létránk van.

— Miért nem ácsoltál már hosszabb és jobb létrát, hogy a mélyből könnyebben és biztosabban lehessen ide hozzád feljutni? Ne tagadd, hogy hagyagul végzed küldetésed, és ezt még meg sem bántad... Hol van Péter?

— Ne nyugtalanodjon. Azonnal jönnek Máriával.

— Igen. Mária... ő megment engem. Benned nem bízok. Igaz, a perselyben csakis Máriának adtam...

— Miért nem bízik bennem, hiszen én segítettem fel a gödörből? Vissza tud emlékezni, hogyan került a gödörbe?

— Fáradságos volt az út odáig. Apám révész volt a Tiszán. Lomha, nagy ember, akit hatalmas erejéről ismert a környék. Attól kezdve emlékszem rá, amikor karjára vett és levitt a Tiszához. A derekamra ruhaszárító kötelet kötött, aminek a másik végét a vastag nyárfa nyakába erősítette. A kötel elért a víz széléig. Pocskoltam, a homokban játszottam, amíg apám a kompon járta a vizet. Egyszer jött egy asszony, aki eloldotta a kötelet a derekamról és szabadon engedett. Apám ezt meglátta. Miután kikötötték a kompot, apám odajött hozzánk, az asszonynak hirtelen hátracsavarta a kezét, a kötéllal megkötözte és a hajánál fogva húzta a Tisza felé. Rémulten ordítottam. Az asszony is jajveszékelt. Apámat a társai fogták le, de már akkora az asszonyt megmártotta a folyóba... A rendőr... jött... odajött. Megtiltották apámnak, hogy engem a Tisza szélére vigyen. Apám egy ideig még velünk volt. Megkomorodott. Senkivel sem beszélt és évek múltán egy napon elment otthonról... Anyám azt hajtogatta, hogy apám elbujdosott... Vele is szeretnék itt találkozni...

— Nagyon régen történhetett ez...

— Nem. Nem is olyan régen... Mentem volna én apám után, de hova, merre menjek? Hol keresheti egy legényke az apját? Azt mondta a gyámhatóságtól az ember, hogy örököltem a házat, a földeket és a szomszéd Sőregi Ádám bácsiék neveltek. A lányukat vettem feleségül.

— Azt, akit még látni szeretne?

— Már hogy láthatnám meg őt, amikor régen meghalt? Mondtam ugye? Mondtam, míg élt, szerettem. Az a másik asszony... ejnye már ezt mondtam, hogy csak egy tényért... Ti ezt mind tudjátok rólam...

— Mesélte már a második meg a harmadik asszonyát is.

— Elöntötte a fejemet a vér.

— Hogyan került a gödörbe? Azt még nem mondta meg.

Mondtam már. Vagy nem mondtam még? Arra még emlékszem, hogy elestem... a feleségem, kicsi asszony, éppen derékra vetkőzve mosakodott és én néztem... néztem... Szép kicsi asszony... gömbölyű. Emlékszem még, hogy a tenyeremben tartottam... elsötétült előttem. Már pontosan nem is tudom, de olyan jó meleg volt a teste... és így kerültem én a gödörbe. Talán tisztességesen eltemettek... Milyen nehéz volt azon a létrán feljutni idáig, Péterig.

— Istenes Pétert keresi?

— Mindegy nekem. Nagyon fáradt vagyok már. Mondtam már, hogy jobb létrát kellene ácsolnod... Hideg is van itt. Megvesz az isten hidege.